

SLOVENSKI GOSPODAR.

~~~~~ List ljudstvu v pouk in zabavo. ~~~~~

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K., za pol leta 2 K. in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K., za druge avstrijske dežele 6 K. Kdor hoči sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deložniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Rekapitli se ne vračajo. Neznamkovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v., za dvakrat 25 v., za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije se poštnino prosto.

Štev. 6.

V Mariboru, dne 9. februarja 1905.

Tečaj XXXIX.

Udarec za kmeta.

Vsaka država zapira svoje meje proti izdelkom in pridelkom tujih držav in jim dovoljuje čez mejo le proti gotovi svoti, ki jo imenujemo, carino. Visokost carine določajo države medseboj v tako zvanih trgovinskih pogodbah. Ravno kar je Avstro-Ogrska sklenila z Nemčijo novo trgovinsko pogodbo, ki pa se mora od avstrijskega in ogrskega državnega zbora še potrditi. V tej pogodbi je avstro-ogrška vlada v mnogih ozirih izdala svojega kmeta, da je dobila tem večje ugodnosti za tako skrbno negovane obrtnike.

Nas zanimajo seveda le določbe, ki se nanašajo na pridelke, kateri se izvažajo tudi iz naših krajev v večjem številu. To je goveda, svinje, konji, žito, sadje, jajca, hmelj, vino in les. Avstro-Ogrska izvažja v Nemčijo po zadnjih podatkih na leto lesa za 59 milijonov goldinarjev, žita za 49 milijonov, govede za 37 milijonov, jajec za 38 milijonov, sadja za 26 milijonov, vina za 11 milijonov goldinarjev. Izvozne svote drugih pridelkov so majhne. Za uvoz naše živine v Nemčijo je privolila Avstrija Nemčiji pobirati še višjo carino nego je bila doslej. In kar je naravnost smrtonosno za našo živinorejo, so določbe glede kuge. Če je kje pri nas kuga, lahko Nemčija zabrani uvoz živine iz dotičnega okraja. Tukaj si lahko Nemčija odpira in zapira svoje meje, kakor ji ljubi, kajti kje je kraj, kjer bi ne bilo na leto vsaj enega slučaja kuge? In kako

pretirana in malenkostna je naša vlada zaradi kužnih bolezni, je itak znano. Izvoz v Nemčijo je pri vsaki vrsti živine, razven konjev, obtežen in to se bo kmalu pokazalo v tem, da bodo cene naše živine močno padle. Za izvoz kuretnine, ki je bil dosedaj prost, se bo moralo plačevati odslej 4 marke carine, za izvoz perutnine sploh 2 marki več kot dosedaj. Carina za jajca je ostala vendar dosedanja, istotako carina za vino. Sadje je bilo carine prosto, sedaj bo samo tedaj, ako se uvažja v Nemčijo nezadelfano v času od 1. sept. do 30. novemb. Carina na hmelj je neprimerno visoko poskočila, kar bo naše hmeljarje občutljivo zadelo. Tudi skoro na vse žitne vrste se je carina povišala. Pač pa je carina na les zelo padla in tako bo izvoz lesa v Nemčijo tudi olajšan.

Kmetje so bili torej pri sklepanju trgovinske pogodbe z Nemčijo izdani od avstro-ogrške vlade. Dolžnost kmetskih poslancev, in torej tudi naših kmetskih poslancev je, da to odkrito povejo vladi in da ji ne potrdijo nesrečne pogodbe. Naša vlada ima za obrtnike vedno na milijone in milijone podpor v različnih oblikah, za kmete le znižanje dače za par krajcarjev, kadar mu toča pobije, za to je neopustno, da ga ne varuje bolj pri sklepanju trgovinskih pogodb.

Avstrijski poljedelci (agrarci) nemškega pokolenja sicer dobro uvidijo, da je slaba pogodba, ki se je ravno kar sklenila z Nemčijo, hud udarec za avstrijskega kmeta. A kaj pravijo? Nemec je povsod najprej Nemec in potem

še-le vse drugo, zato pišejo sedaj: Utaknimo udarec v žep in maščujmo se zaradi tega udarca pri sklepanju pogodb s Srbijo in Rusijo. Tam se nam naj da odškodnina! In res, vlada naša je že odpovedala dosedanja trgovinsko pogodbo Srbiji. Nam je prav, da se s Srbijo in Rusijo sklenejo ugodne trgovinske pogodbe, a tega ne uvidimo, zakaj bi mi morali povsod Nemcem na ljubo škodo trpeti.

Okrajno glavarstvo Celje.

Interpelacija poslancev Žičkarja in tovarišev na Nj. ekselenco gospoda vodjo c. kr. pravnega ministrstva.

Še pred dobo jednega leta je bila v okrožju celjskega okrožnega sodišča navada, da so se pošiljala od okrožnega sodišča kakor tudi od okrajnih sodišč na občinske urade vprašanja, na kakem glasu je obtoženec, na dvojezičnih, litografiranih ali tiskanih formulirjih, da so dotične uradne osebe pri občini stavljeni vprašanja lahko razumele in mogle na nje odgovarjati prostovoljno v tem ali onem deželnem jeziku. Za obsodbo ali oproščenje obtoženca je večkrat prav velike važnosti, na kakem glasu je le-ta. Poskrbeti se mora toraj, da uradne osebe pri občinah stavljeni vprašanja tudi prav razumejo; kajti povdarja se naj, da se stavi okoli 15 vprašanj o vedenju obtoženca. V zadnjem času pa so se pošiljali ti formulirji od več sodišč samo v nemškem jeziku. Ko se se pred nekaj leti naprosili župni uradi, da bi pošiljali okrajnim

LISTEK.

Politično razmerje med avstrijskimi deželami in Ogrsko v 17. stoletju.

(Ob dvestoletnici Krucev predaval v Ljutomeru dne 27. nov. 1904. Fr. Kovačič.)

(Dalje.)

Iz splošnega nezadovoljstva na Ogrskem in Hrvaškem se je izcimila velika zarota ogrskih in hrvaških velikašev, ki so v svoje kolo potegnili tudi bogatega štajerskega velikaša Erazma Tattenbacha, zakaj tudi na Štajerskem je bilo med ljudstvom veliko nezadovoljstvo zaradi ogromnih davkov. Na čelu tej zaroti so bili mogočni velikaši: ban hrvaški Peter Zrinjski in njegov svak, mladi knez Franjo Frankopan, na Ogrskem pa palatin Wesseleny, dvorni sodnik Franc Nadasdy in Franc Rakoczy, zet Petra Zrinjskega. Namen te zarote je bil, da se Ogrska in Hrvaška odtrgata od Avstrije, vladar na Ogrskem bi bil Rakoczy, hrvaški kralj bi postal Peter Zrinjski, Tattenbach bi pa postal knez južne Štajerske. Toda Tattenbachov strežaj je vse ogradil in še preden so zarotniki bili pripravljeni, je prišlo že vse

na dan. Kazen je bila ostra. Zrinjskega in Frankopana so obglavili v Dunajskem Novem mestu dne 30. aprila 1671. Zastonj so bile vse prošnje za pomiloščenje. Dvorni svetovalci so računili na velika posestva teh dveh mož, ki so po njuni smrti postala državna lastnina. Ž njima sta izumrli dve slavni hrvaški rodovini Zrinjskih in Frankopov, ki so dali do movini toliko slavnih junakov. Tudi Erazem Tattenbach je bil v Gradcu dne 1. decembra 1671 ob glavo djan, star še-le 37 let. Istotako Nadasdy, dočim je Rakoczy na prošnjo svoje matere bil pomiloščen. — Ko se je kuhala ta zarota, so po zimi leta 1669—1670 Ogrri razbijali po Štajerskem okoli Svetin in Ljutomera.

Komaj so zadušili zaroto Zrinjskega in Frankopana, že se je vnel na Ogrskem nov upor proti cesarski oblasti. Leopold I. se je močno zmotil, ko je 6. maja 1671 pisal svojemu poslancu na Španskem, da sedaj stvari na Ogrskem dobro stoje, on pa se hoče te priložnosti poslužiti ter v Hungariji stvari drugače vrediti, češ, sedaj je Ogrska precej mirna, zatorej upa, da bo kmalu vse v drugi tir spravil. Sredstva in pota, po katerih je hotel svoj namen doseči, so pa bila popolnoma napačna. Ogrska naj bi s Hrvaško čez noč po-

stala dedna dežela, enaka drugim kronovinam ter tesno združena z njimi. Najhujše sovražnike ogrskih pravic je cesar pošiljal za uradnike na Ogrsko, nabiral je velike davke, Hrvatoma je pa hotel vzeti generalat varaždinski in stegniti ali celo odpraviti bansko čast.

Kratenje deželnih pravic je Ogrce hudo razpalilo. Leta 1678 je stopil na čelo razjarjenim vstašem mladi grof Tököly, ki si je kmalu osvojil severozahodno Ogrsko ter se proglasil za ogrskega kralja. Francoski kralj Ludovik XIV. je pa bil zaščitnik Ogrske. Tököly se je bil med tem oženil z mlado vdovico Franca Rakoczyja († 1676), Heleno, hčerjo umorjenega Petra Zrinjskega, ki se je zaklela, da se mora maščevati nad Nemci in dunajsko vlado. Naenkrat je bila vsa Ogrska v plamenu; cesarske vojske so bile proti njim preslabe; ogrski vstaši so se klatili celo po Moravskem, v največji nevarnosti pa je bila sosedna Štajerska, kjer je bilo tudi dosti nezadovoljstva.

Po zimi l. 1677 je vdrla 6500 Turkov in ogrskih roparjev čez Rabo na Štajersko, k sreči so jih pa odpodili junaški Hrvati. Meseca septembra l. 1681 je zopet 6000 Turčinov prihrulo do Radgone, ki so vse požgali in 300 kristjanov odpeljali v sužnost.